

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

178ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Κατά τους εμπειριστές η γνώση μας προέρχεται κυρίως από τον ορθό λόγο.
Λάθος
2. Αντικείμενο της μεταφυσικής είναι η εξέταση της βαθύτερης υφής της πραγματικότητας. **Σωστό**
3. Στα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη η ισοπολιτεία και η ισονομία επιβάλλει την ανοχή μιας μεγάλης ποικιλίας θρησκευτικών και φιλοσοφικών απόψεων για το πώς θα έπρεπε να ζει κανείς. **Σωστό**
4. Ο ηθικός σχετικισμός αποδέχεται την ύπαρξη πανανθρώπινων ηθικών αξιών.
Λάθος
5. Για τον Πλάτωνα οι αρετές αποτελούν προϋπόθεση ενός βίου που στοχεύει στην ευδαιμονία. **Σωστό**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: νομιναλισμός (ονοματοκρατία), υλισμός, κοινωνικό συμβόλαιο.

(μονάδες 15)

Νομιναλισμός (ονοματοκρατία): Η θεωρία αυτή πρεσβεύει ότι οι καθολικές έννοιες δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν με κανέναν τρόπο. Έχουμε μόνο επιμέρους ατομικά πράγματα. Υπάρχουν βέβαια γενικές λέξεις, λέξεις δηλαδή που χρησιμοποιούνται από όλους, όπως "λευκό", αλλά όχι πράγματα όπως η "λευκότητα". Η θεωρία αυτή λέγεται **ονοματοκρατία ή νομιναλισμός** (από το λατινικό "nomen" = όνομα) και πρωτοδιατυπώθηκε από φιλοσόφους του Μεσαίωνα, όπως είναι ο Βοήθιος και ο Γουλιέλμος του Όκαμ.

υλισμός: Η θεωρία που υποστηρίζει ότι οτιδήποτε υπάρχει είναι υλικό.

κοινωνικό συμβόλαιο είναι ένα υποθετικό συμβόλαιο μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Με αυτό οι άνθρωποι συμφωνούν να ζουν μαζί ακολουθώντας αρχές τις οποίες κανένα ορθολογικό άτομο δε θα απέρριπτε, υπό τον όρο να

συμμορφώνονται με αυτές τις αρχές και όλοι οι άλλοι. Μιλάμε για υποθετική ή νοερή συμφωνία και συγκατάθεση, εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας δεν υπογράφουν πραγματικά κάποιο συγκεκριμένο συμβόλαιο, αλλά αποφασίζουν να πράττουν σαν να το είχαν υπογράψει.

Κατά τους νεότερους χρόνους θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου, όπως ο Ζαν Ζακ Ρουσό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως σε τελευταία ανάλυση κυρίαρχη είναι η γενική βούληση, που εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία για τη μορφή διακυβέρνησης. Η επιβολή αυτής της γενικής βούλησης, κατά τον Ρουσό, υπερβαίνει τις ατομικές βουλήσεις των μελών της κοινωνίας. Η αναφορά στη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών υποδεικνύει την προοδευτική επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Τι θα σας απαντούσε ο Χιουμ, αν τον διαβεβαιώνατε ότι ο ήλιος αύριο θα ανατείλει οπωσδήποτε;

(μονάδες 12)

Ο Χιουμ θα απαντούσε ότι οι σκεπτικιστικές αμφιβολίες για τη δυνατότητά μας να συλλάβουμε κάποια σταθερή υφή της πραγματικότητας, πίσω από το χάος των εντυπώσεων που μας παρέχουν οι αισθήσεις, δεν πρέπει να μας οδηγήσουν σε αδιέξοδο όσον αφορά τις πρακτικές μας ασχολίες. Επίσης θα τόνιζε πως στην πράξη είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσουμε προβάλλοντας στον κόσμο την ενότητα και την ομοιομορφία που δεχόμαστε πως έχει βασισμένοι στα ένστικτα και όχι σε λογικά ασφαλή γνώση. Έτσι η παρατήρηση της διαδοχής των φαινομένων μέσα στο χρόνο δε μας φανερώνει κάποια αιτία η οποία συνδέει τα φαινόμενα αυτά, ούτε κάποιο φυσικό νόμο που ρυθμίζει αυτή τη διαδοχή. Επομένως δεν είναι λογικά αδύνατον αν ο ήλιος αύριο δεν ανατείλει.

2β. Συμφωνείτε με την άποψη «η τέχνη για την τέχνη»; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 13)

Η άποψη «η τέχνη για την τέχνη» μας βρίσκει σύμφωνους. Αυτή η διατύπωση υιοθετήθηκε από ορισμένους καλλιτέχνες για να δηλώσουν την εξέταση της τέχνης ως αυτής καθαυτής ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ευρύτερη κοινωνική λειτουργία της. Η άποψη αυτή αναφέρεται στη δύναμη του ανθρώπινου νου, τη φαντασία, η οποία δίνει τη δυνατότητα να ξεπεράσουμε την απλή πιστή αναπαραγωγή της πραγματικότητας. Ο δημιουργός πειθαρχεί σε κανόνες, οι οποίοι υπαγορεύονται από την ίδια την τέχνη, όχι από την επιστήμη, ούτε από την θρησκεία και την

πολιτική. Η τέχνη διαφοροποιείται από την επιδίωξη της γνώσης και στοχεύει στην έκφραση των συναισθημάτων του καλλιτέχνη αλλά και στην απήχηση του έργου στον θεατή. Αναφέρεται στην καθαρή αισθητική απόλαυση, η οποία αποσυνδέεται από τη γνωστική σύλληψη και την πρακτική χρησιμότητα των αντικειμένων. Η καλλιτεχνική ευαισθησία διδάσκει να διακρίνουμε το ωραίο ως μια ξεχωριστή αξία. Έτσι ο δημιουργός αποβλέπει να αναδείξει μια μορφή που θα μας συγκινήσει αισθητικά. Η αξία της τέχνης παρέχει τη χαρά της ελεύθερης δημιουργίας, όπως η απόλαυση από τη συμμετοχή μας σε ένα παιχνίδι.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού